

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 296. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358177616/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

ogsaa i *Rolf Blaaskæg*: «Blomster og Toner kysser hinanden». Alt har i denne Poesi sin Musik: Maaneskin, Vellyst, Malerier, og omvendt tales om Musikens Straaler, Duft og Skikkelser: «De sang med søde Struber og holdt bestandig Takt med Maaneskinnets Musik.» Man havde jo vendt den stoflige Virkelighed Ryggen. Legemlig, fast Form, endog blot tydelig Formning af Sjælstilstande er da Romantikerne umulig. De eftertragtede den ikke engang. Det legemligt Formede er dem grovt og plat. Enhver Trækkenes Bestemthed opløser sig for dem i Taagebilleder. De frygter for at tabe i Uendelighed og Dybde, hvad de muligt kunde vinde i Begrænsning og Form.

Paa dette Punkt mødes alle Skolens Mestre. Først og fremmest træffer vi her Novalis. Hans Hymner til Natten og hele hans Lyrisk overhovedet er Nattens og Dæmringens Poesi, hvis Halvlys ingen faste Omrids taaler. Hans Menneskeforskning gik, som han sagde, ud paa at udgrunde Sjælels navnløse, ubevidste Kræfter. Derfor hævder hans Æstetik, at vort Sprog atter skal blive musikalsk, atter Sang, og derfor lærer han, at i egentlige Digte gives der ingen anden Enhed end Sindets, altsaa ikke Ideens eller Handlingens. «Man kunde,» siger han, «tænke sig Fortællinger uden Sammenhæng, dog med Forestillingsforbindelser som Drømme; Digte, der blot var velklingende og fulde af skønne Ord, men uden Mening og Sammenhæng, hvori højest enkelte Strofer var forstaaelige som Brudstykker af de mest uensartede Ting. Denne sande Poesi kan da kun have en allegorisk Betydning i det Store, og en indirekte Mening som Musik.»

Og hvor stemmer ikke dette med Fr. Schlegels Lærdomme! Han, hvis Væsen var Brudstykker, hvis Liv gik hen i Luner, hvis Vilje aldrig formaaede at fastholde nogen Plan, og hvis Levnedsløb ligner en Arabesk, der begynder med en Thyrsusstav og ender med et Kors, som bestaar af en Gaffel og en Kniv, han siger: «Arabesken, denne Linjens uskyldigt musikalske Vuggen sig i sig selv, er den menneskelige Fantasis ældste og oprindeligste Form. Dens Omrids er ikke mere bestemte end Aftenhimlens Skyer.»

Ordet er slaaende, ifald det kun ikke forstaas om Fantasien overhovedet, men om Romantikernes Fantasier. Tiecks Lyrisk ligner Goethes som Skyer i Horisonten ligner Snebjerge. Overfor den romantiske Lyrisk staar Betragteren som Polonius over-

for Skyen i *Hamlet*: «Den ser næsten ud som en Kamel. — Ja paa Ære, den ligner en Kamel. — Jeg synes, den ligner en Væsel. — Bagtil ser den ud som en Væsel. — Eller som en Hval? — Nøjagtigt som en Hval.» Hos Novalis er Kunstformen endnu i Digterne meget solid og bestemt, hos Tieck udviskes og svømmer Alt i Formernes Taage og Damp, der skal svare til det Anelsesfulde og hemmelighedsfuldt Inderlige som Indhold. Kunstværket fastholdes i sin første Fostertilstand som Taagekugle. Fantasien, der frembringer sligt, betegnes som Urpoesi. For at den bestemt begrænsede Digtetekunst kan føres tilbage til Urpoesien, maa den faste Kunstform opløses og sammenælttes. Ligesom Tieck hos de store Digtere foretrak, hvad de havde skrevet paa en Tid, da deres Form endnu ikke var udviklet eller hvad de ikke selv havde bragt i afsluttende Form — han tilstaar selv, at intet Shakespearesk Stykke har gjort det Indtryk paa ham som det endda kun delvis af Shakespeare digtede *Perikles* — saaledes frembragte han selv i *Perikles's* Spor Værker som *Genoveva* og *Octavian*, i hvilke den episke, den lyriske og den dramatiske Kunstform er sammenhakkede til et Miskmask.

Hos os optages denne brogede Blanding af alle Former. Den passer meget godt til Æmnet i Oehlenschlägers *St. Hans-Aften Spil* og tildels i *Aladdin*, undertiden fører den ogsaa til et meget ugunstigt Resultat som i Hauchs *Hamadryaden*.

End ikke til den rene Stemningslyrik er der hos Tieck Form nok tilbage. I den Grad mangler i hans romantiske Tidsrum hans Talent Sammentrængthed. Hvor meget han end taler om Musikken og om Sprogets Musik, er hans rytmiske Begavelse i høj Grad ufuldkommen. Hans Øre synes ikke at have været skarpt. I dette Punkt overgaas han uendeligt af A. W. Schlegel. Se f. Eks. dennes beundringsværdige Oversættelser af de indlagte Sange i Shakespeares *Hvad I vil*. Men om Tieck som om Romantikernes overhovedet gælder det, at de i Reglen med al deres Pukken paa melodisk Form kun har opnaaet melodisk Virkning, naar de genoptog de sydlandske Versformer, til hvis bestemte Skema de kunde klamre sig. De udfyldte Sonet- og Canzone-Rammerne, som Damer udfylder Grundridset paa et Stykke aabent Tøj med Broderl. De ophobede i den Grad Rimene, strøede dem saa tæt, at Meningen gik tabt i denne Rim-Overflod. Tieck skriver i *Magelone*: